

Oikaisuvaatimukset koskien COVID-19-epidemian suojarusteiden korvaamisesta

HAL 03.05.2021 § 121
267/00.02.01/2021

Valmistelija vs hallintolakimies

Soiten sopimuskumppanina olevat yksityiset palveluntuottajat ovat lähestyneet Soitea vaatimuksilla korvata koronapandemiasta johtuvia henkilösuojainten hankkimisesta aiheutuneita ylimääräisiä kustannuksia. Hankintajohtaja on 24.3.2021 (§ 1) laatinut päätöksen COVID-19-epidemiasta johtuvien suojarustekustannusten korvaamisesta. Päätöksen mukaan Soite ei korvaa yksityisille palveluntuottajille koronapandemiasta johtuvia henkilösuojainten hankkimisesta aiheutuneita ylimääräisiä kustannuksia. Sopimusten mukaan Soite ei ole vastuussa kyseisistä kustannuksista.

Soiten kirjaamoon on saapunut neljä (4) oikaisuvaatimusta (jäljempänä palveluntuottajat);

Villa Marin Hoitopalvelut Oy, saapunut 24.3.2021

Debora Oy, saapunut 26.3.2021

Esperi Care Oy, saapunut 1.4.2021

Attendo Oy, saapunut 7.4.2021

Kaikki oikaisuvaatimukset ovat saapuneet ennen muutoksenhakuajan päättymistä ja ne käsitellään tässä hallituksen käsittelyssä.

Palveluntuottajat perustavat oikaisuvaatimuksensa siihen, että Covid-19 pandemian johdosta syntyneiden suojavälinekustannusten korvaaminen kuuluu valmius- ja tartuntatautilainsäädännön varautumista, suojavälineitä ja aiheutuneiden vahinkojen korvaamista koskevan sääntelyn nojalla Soiten vastuulle. Palveluntuottajat perustelevat kantaansa lisäksi valtion koronakustannusten korvaamiseen kunnille myöntämällä avustuksilla sekä STM:n kuntainfon ja Kuntaliiton suosituksilla, joissa on esitetty korvaamista puoltavia seikkoja.

Suomen perustuslain 121 §:n 2 momentissa säädetään, että kunnille annettavista tehtävistä ja uusista velvoitteista säädetään lailla. Asetuksen tasoisella säädöksellä voidaan antaa laissa säädettyjen tehtävien täsmentämistä tarkoittavia säännöksiä. Mikäli kunnalle tai kuntayhtymälle annetaan uusi tehtävä tai velvoite lain perusteella, tulee valtion säätää siihen tarvittavista voimavaroista myös lain tasoisella säännöksellä. Mikäli kunnalle tai kuntayhtymälle halutaan säätää lailla uusia tehtäviä, tulee tämän olla lainsäätäjän nimenomainen tahto ja uusi tehtävä sekä sen täyttämiseen tarpeelliset voimavarat tulee säätää täsmällisesti ja yksiselitteisesti.

Oikaisuvaatimuksissa on vedottu STM:n kuntainfo-kirjeisiin 30.6.2020 ja 17.12.2020 sekä Kuntaliiton vastaukseen Hyvinvointialan liiton (HALI) tiedusteluun suojarusteiden korvaamisesta yksityisille. On selvää, että näillä ohjekirjeillä sekä kannanotoilla ei voida

kuntayhtymälle määrätä uusia tehtäviä sekä velvoitteita ottaen huomioon perustuslain säännökset.

Valmiuslain poikkeusoloja tarkoittaneet valmiuslain toimivaltuudet olivat voimassa 16.3. – 16.6.2020. Poikkeusolojen ajalle ei säädetty sellaisia säännöksiä, jotka olisivat perustaneet järjestämisvastuussa olevalle kuntayhtymälle velvollisuuden korvata yksityisen sektorin suojarusteita. Asiaa on siis tarkasteltava normaaliolojen lainsäädännön pohjalta.

Valmiuslain 12 § säättää yleisestä varautumisvelvollisuudesta seuraavaa:

Valtioneuvoston, valtion hallintoviranomaisten, valtion itsenäisten julkisoikeudellisten laitosten, muiden valtion viranomaisten ja valtion liikelaitosten sekä kuntien, kuntayhtymien ja muiden kuntien yhteenliittymien tulee valmiussuunnitelmin ja poikkeusoloissa tapahtuvan toiminnan etukäteisvalmisteluin sekä muilla toimenpiteillä varmistaa tehtäviensä mahdollisimman hyvä hoitaminen myös poikkeusoloissa.

Säännöksen perustelujen mukaan (HE 3/2008 vp. s. 37) säännöksen mukainen varautumisvelvoite koskisi vain julkisen hallinnon tehtävien hoitamista. Esimerkiksi monet kuntien aikaisemmin itse tarjoamat palvelut ostetaan nykyisin muilta palveluntarjoajilta. Pykälässä tarkoitettujen tahojen tulisi kuitenkin itse varmistaa tehtäviensä mahdollisimman hyvä hoitaminen myös poikkeusoloissa.

Valmiuslaista ja sen toimivaltuuksia koskevista käyttöönottoasetuksista ei voida vetää sellaista johtopäätöstä, että järjestämisvastuussa oleva kuntayhtymä olisi velvollinen korvaamaan yksityisen sektorin suojarusteiden hankintaa.

Tartuntatautilain 6 § säättää viranomaisten yleisistä velvollisuuksista seuraavaa:

Tässä laissa tarkoitettujen valtion viranomaisten ja asiantuntijalaitosten sekä kuntien ja kuntayhtymien on järjestelmällisesti torjuttava tartuntatauteja sekä varauduttava terveydenhuollon häiriötilanteisiin. Niiden on ryhdyttävä välittömiin toimiin saatuaan tiedon torjuntatoimia edellyttävän tartuntataudin esiintymisestä tai sellaisen vaarasta toimialueellaan.

Tartuntatautilaissakaan ei ole säännöstä, joka velvoittaisi järjestämisvastuussa olevan kuntayhtymän korvaamaan siihen sopimussuhteessa olevan yksityisen toimijan suojarustekustannuksia.

Soite on saanut valtion koronatukea vuonna 2020 yhteensä 2,5 miljoonaa euroa. Soiten jäsenkunnat ovat saaneet samana aikana valtion koronatukea yhteensä 19,79 miljoonaa euroa. Soiten jäsenkunnat ovat siirtäneet kuntayhtymän perussopimuksella sote-

palvelujen järjestämisvastuun kuntayhtymälle. Kunnille maksettua koronatukea ei ole määrätty käytettäväksi Soiten järjestämisvastuun piiriin kuuluvien velvoitteiden täyttämiseen. Soiten saama suora tuki on tarkoitettu ja tulee kokonaisuudessaan käytettyä koronasta sille suoraan aiheutuviin kustannuksiin. Soiten saama valtionosuus on osoitettu sairaanhoitopiireille erikoissairaanhoidon koronaepidemiasta aiheutuvien kustannusten kattamiseen (Valtioneuvoston asetus covid-19-epidemiasta sairaanhoitopiireille aiheutuvien kustannusten ja alijäämän korvaamiseksi myönnettävästä väliaikaisesta kompensatiosta 647/2020). Kuntien saama koronatuki ei perusta Soitelle vastuuta korvata yksityisen sektorin suojavarustehankinnoista aiheutuneita kustannuksia.

Olemassa oleviin ostopalvelusopimuksiin liittyvät kysymykset ovat viimekädessä sopimuksen tulkintaa koskevia asioita ja niitä koskevat erimielisyydet kuuluvat sopimusoikeudellisina asioina yleisen alioikeuden käsiteltäviksi. Oikaisuvaatimus muilta osin kohdistunee julkisoikeudelliseen maksuvelvollisuuteen ja on näin ollen hallintoriita-asiana käsiteltävissä hallintoprosessina.

Soiten ostopalvelusopimuksiin sisältyvien JYSE 2014 -ehtojen kohdassa 9.6. todetaan seuraavaa:

Palveluntuottajalla on oikeus huomioida tarjouksen jättämisen jälkeen tapahtuneista viranomaisten määräämistä uusista julkisista maksuista tai olemassa olevien maksujen korotuksista aiheutuneet suoraan tilaajalle tuotettaviin palveluihin vaikuttavat välittömät kustannukset hinnassaan edellyttäen, että ne eivät ole olleet tarjoustähdessä tiedossa ja palveluntuottaja pystyy osoittamaan perusteet hinnanmuutokselle. Tällöin palvelun hinta muuttuu edellä mainittujen muutosten voimaantuloajankohdasta lukien. Palveluntuottajalla on edellä mainittu oikeus myös silloin, kun hinta on kiinteä. Palveluntuottajalla on tilaajan vaatimuksesta velvollisuus huomioida hinnassa myös vastaavien maksujen poistumisesta tai alenemisesta aiheutuneet muutokset.

Ehto liittyy siis sellaiseen tilanteeseen, jossa viranomaisen määrää jonkin uuden julkisoikeudellisen maksun (vero, tullimaksu yms.), jota tarjouksen tekemisen aikaan ei ole ollut tiedossa. Nyt on kysymys tilanteesta, jossa koronasta johtuen jonkun palvelutuotannossa tarvittavan hyödykkeen menekki on lisääntynyt. Tätä ei voi rinnastaa 9.6 ehdossa tarkoitettuun julkisoikeudelliseen maksuun.

Edellä esitetyillä perusteilla voimassaolevassa lainsäädännössä ei ole sellaista pykälää, jonka perusteella Soitella olisi velvollisuus korvata yksityisen sektorin suojavarusteita eikä tätä velvollisuutta voida perustaa myöskään palvelujen hankintaa koskevaan sopimukseen. Oikaisuvaatimukset on näin ollen perusteettomana hylättävä.

Oheisaineisto

Villa Marin Hoitopalvelut Oy:n oikaisuvaatimus 24.3.2021
Debora Oy:n oikaisuvaatimus 26.3.2021
Esperi Care Oy:n oikaisuvaatimus 1.4.2021
Attendo Oy:n oikaisuvaatimus 7.4.2021

Toimitusjohtajan esitys Hallitus päättää, että se hylkää oikaisuvaatimukset ja pysyttää hankintajohtajan päätöksen.

Päätös Esitys hyväksyttiin yksimielisesti.